

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์

ประเด็นเรื่องการค้ากับสิ่งแวดลอมได้กลายเป็นประเด็นปัญหาซึ่งมีความสำคัญ ปัญหาหนึ่งในความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ และยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาข้ามพรมแดน กล่าวคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในประเทศใดประเทศหนึ่ง หากแต่สามารถขยายตัวจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งได้ เช่น โดยอาศัย น้ำ อากาศ หรือรวมทั้งมนุษย์เป็นสื่อพาไป โดยที่ในปัจจุบัน การค้ากับสิ่งแวดล้อมมีความเชื่อมโยงกันอยู่ ดังนั้นประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้เรื่องทั้งสองมีความสมดุลกัน

2.1 แนวคิดในการปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การค้าระหว่างประเทศเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาที่คืบคลานนำมาซึ่งมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น โดยที่ในแต่ละประเทศจะมีความชำนาญในการผลิตสินค้า หรือบริการที่แตกต่างกันไป ต้นทุนในการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งในประเทศหนึ่งย่อมมีต้นทุนที่ไม่เท่ากันกับประเทศอื่น ๆ ความได้เปรียบเสียเปรียบกันทางด้านทรัพยากร เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศ ตลาดสินค้าจะขยายตัว การผลิตภายในประเทศจะเป็นการผลิตไม่เพียงแต่เพื่อการบริโภคภายในประเทศเท่านั้น แต่เป็นการผลิตเพื่อตลาดต่างประเทศ ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ เมื่อการค้าทำให้ประเทศต่าง ๆ มีรายได้สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็ว ค่าครองชีพในประเทศสูงขึ้น ประเทศต่าง ๆ จึงเร่งที่จะผลิตสินค้าที่มีต้นทุนต่ำซึ่งจะทำให้ได้กำไรมาก โดยในบางครั้งจะไม่คำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นมากนัก ทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกมองข้ามมาช้านาน จนในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศในโลกต่างประสบ เพราะความสำคัญของนานาประเทศในสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นภายหลังจากที่มนุษย์ได้รับผลสำเร็จทางเทคโนโลยี ที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นทำให้ต้องแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์มากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเนื่องจากการใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ไม่มีที่สิ้นสุด ย่อมทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมคิดตามมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเช่นเดียวกัน

เมื่อประเทศต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงได้มีแนวความคิดในการทำมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้การค้าไม่ทำลาย

สิ่งแวดล้อมและการรักษาสิ่งแวดล้อมจะไม่กลายเป็นอุปสรรคทาง ปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในประเทศหนึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของอีกประเทศหนึ่ง เพราะแต่ละประเทศต่างมีระดับเงินทุน ความสามารถ เทคโนโลยี และความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จากปัญหาดังกล่าวทำให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการผลิต การบริโภค กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หรือมาตรฐานสุขอนามัย ผู้บริโภคภายในประเทศหนึ่งอาจกลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศได้ อีกทั้งปัญหาเกี่ยวกับสุขอนามัยของประชาชนในประเทศอันเกิดจากการเจริญเติบโตทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในปัจจุบัน ทำให้เกิดการพัฒนางานองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างรวดเร็วเพื่อประโยชน์ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ก็นำมาซึ่งองค์ความรู้ที่ในปัจจุบันสามารถทราบกันโดยทั่วไปว่า สารชนิดใดบ้างที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่ออันตรายต่อสุขภาพมนุษย์ อย่างเช่นแร่ใยหินชนิด chrysotile นั้นเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าสามารถก่อให้เกิดมะเร็งที่ปอด หรือเนื้องอกที่เยื่อหุ้มปอดได้ แหล่งสำคัญที่แพร่กระจายแร่ใยหินสู่สิ่งแวดล้อม คืออุตสาหกรรมผลิตเส้นใยแร่ใยหิน เช่น จากกระบวนการบดและคัดแยกแร่ใยหิน อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ใยแร่ใยหินเป็นวัตถุดิบ ได้แก่ ผ้าเบรค ผ้าคลัทช์ ผลิตภัณฑ์ซีเมนต์ที่มีส่วนประกอบแร่ใยหิน วัสดุปูพื้นชนิด ไวนิลแร่ใยหิน เสื้อผ้าป้องกันไฟและความร้อน กระดาษอัดแร่ใยหิน ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้จะแพร่กระจายแร่ใยหินสู่สิ่งแวดล้อมประมาณ 85% ของปริมาณแร่ใยหินทั้งหมดที่แพร่ออกจากแหล่งต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่มีแร่ใยหินผสมอยู่ด้วย เช่น สี กาว พลาสติก เป็นต้น การรีไซเคิลสิ่งก่อสร้างหรืออาคารที่ใช้วัสดุที่มีส่วนผสมของแร่ใยหิน การเลื่อย ขัด หรือฉีกวัสดุที่มีแร่ใยหินมีผลต่อความเข้มข้น (concentration) ในสิ่งแวดล้อมในบรรยากาศ เนื่องจากมีแหล่งแพร่กระจายของแร่ใยหิน โดยเฉพาะในตัวเมืองใหญ่ๆ ที่มีโรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ก่อสร้างจำนวนมาก ในโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่ผลิตที่ผลิตเส้นใยแร่ใยหิน จะประกอบไปด้วยฝุ่นของแร่ใยหิน และฝุ่นของซิลิกา ซึ่งปริมาณฝุ่นในโรงงานแต่ละบริเวณจะมีปริมาณที่ไม่เท่ากัน ในอาคารเนื่องจากการนำผลิตภัณฑ์แร่ใยหินมาพัน หรือฉาบตามฝ้าผนัง เพดาน หรือส่วนอื่นๆ ในอาคารเพื่อป้องกันไฟหรือความร้อน เมื่อผลิตภัณฑ์แร่ใยหินเกิดการชำรุดหรือเสื่อมสภาพ ก็จะมีเส้นใยแร่ใยหินฟุ้งกระจายออกมาภายในอาคาร ในน้ำ เนื่องจากการทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่ผลิตเส้นใยแร่ใยหิน และ เนื่องจากการทำอุตสาหกรรมอาหารมีการใช้เครื่องกรองที่มีส่วนผสมของแร่ใยหิน ทำให้พบแร่ใยหินในเครื่องดื่ม

โดยสามารถสรุปวิธีการเข้าสู่ร่างกายได้ดังนี้

1) การสูดหายใจเป็นการสัมผัสเอาแร่ใยหินเข้าสู่ร่างกายที่สำคัญที่สุดและเมื่อสูดหายใจเข้าไปแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อสุขภาพอนามัยมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายประการ คือ ความสามารถของเส้นใยที่จะแทรกเข้าไปในระบบทางเดินหายใจ บริเวณหรือจุดในระบบทางเดินอาหารที่เส้นใยสะสมอยู่ ระยะเวลาที่เส้นใยสะสมอยู่ อัตราที่ร่างกายสามารถขจัดเส้น

โยออกจากระบบทางเดินหายใจ การเคลื่อนย้ายของเส้นใยไปยังส่วนอื่นๆ ของร่างกาย ความสามารถของเส้นใยในบางช่วงเวลาที่ค่อนข้างจะคงตัวอยู่ในเนื้อเยื่อมากกว่าที่จะละลายหรือ หักสลายในเนื้อเยื่อ อันตรายของเส้นใยแต่ละชนิดต่อร่างกายของ การสูดหายใจเอาเส้นใยแร่ใยหิน เข้าสู่ร่างกาย จะส่งผลให้เกิดอันตรายต่อร่างกายมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับจำนวนและขนาดของเส้น ใยที่หายใจเข้าไป เส้นใยแร่ใยหินที่มีความยาวมากกว่า 5 ไมครอน และมีเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า 1.5 ไมครอน จะเป็นอันตรายอย่างมาก

2) การกิน โดยที่เส้นใยแร่ใยหินจะปนเปื้อนมากับอาหาร เครื่องดื่ม หรือยา เข้า ไปในระบบทางเดินอาหารและถูกขับออกทันทีทางผิวหนัง เมื่อสัมผัสเส้นใยแร่ใยหิน ปลายของ เส้นใยจะเสียดสี และแทงไชผิวหนังได้อย่างง่ายดาย และจะทำให้เกิดตุ่มที่ผิวหนังได้ เพราะ ความเป็นพิษและอันตราย (Toxicity and hazards) ของแร่ใยหิน

จึงเห็นได้ว่าสุขอนามัยของประชากรใน โลกได้ถูกรบกวนจากการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดการควบคุม และยังเมื่อมีการเปิดการค้าเสรีขึ้น การได้เปรียบเสียเปรียบกัน ในเชิงการพาณิชย์ การแข่งขันย่อมสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนบางครั้งดูราวกับว่า การปกป้องสุขอนามัยของ มนุษย์กับการค้าไม่สามารถไปได้ด้วยกันภายในข้อตกลงองค์การการค้าโลก แต่เนื่องจากในปัจจุบัน แนวคิดในเรื่องสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น แนวคำวินิจฉัยจึงได้เปลี่ยนไป ดังจะเห็น ได้ จากกรณีศึกษา

2.2 กฎหมายที่เป็นข้อพิพาท

มาตรการการห้ามนำเข้าแร่ใยหิน และผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหิน (French Decree No. 96-1133)

รัฐบาลฝรั่งเศสได้ออกบทบัญญัติที่ 96-1133 ห้ามการใช้แร่ใยหินซึ่งเป็นการ บัญญัติตามประมวลกฎหมายแรงงานและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 1997 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

บทบัญญัตินี้ได้กำหนดห้ามการผลิตผ่านกระบวนการกรรมวิธีใด ๆ การขาย การ นำเข้า การวางตลาดภายในประเทศ ของแร่ใยหิน โดยไม่ต้องคว่า แร่ใยหินนั้นถูกรวมเข้าไปเป็น ส่วนประกอบสินค้าหรือวัตถุดิบหรือไม่ เพื่อวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองแรงงานและเพื่อ วัตถุประสงค์ของการคุ้มครองผู้บริโภค บัญญัตินี้ได้กำหนดห้ามการผลิต นำเข้า วางตลาด ภายในประเทศ ส่งออก มีไว้เพื่อจำหน่าย เสนอขาย ขายและแลกเปลี่ยนภายใต้ลักษณะใด ๆ ของแร่ ใยหินทุกประเภท หรือสินค้าซึ่งมีส่วนผสมของแร่ใยหิน

แต่ทั้งนี้บทบัญญัตินี้ให้มีข้อยกเว้น การห้ามดังกล่าวข้างต้น โดยจะยกเว้น ไม่ใช่บังคับกับ วัสดุสินค้าหรืออุปกรณ์บางประเภทที่มีส่วนผสมของแร่ใยหินชนิด Chrysotile เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบ ไฟ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่สามารถวัสดุอื่นมาใช้ทดแทนกันได้ ซึ่งจะต้องมีหลักฐานยืนยันว่าในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับทางวิทยาศาสตร์ว่าจะก่อให้เกิดความเสี่ยงทางด้านสุขภาพของพนักงานที่สัมผัสกับวัสดุ สินค้า หรืออุปกรณ์ที่มีส่วนประกอบของแร่ใยหินน้อยลง-หรือได้มีเทคโนโลยีรับรองความปลอดภัยจากการใช้อย่างสูงสุด สินค้าตามข้อยกเว้นนี้จะต้องมีการแถลงพร้อมลงชื่อ โดยประธานบริษัท ผู้นำเข้า ซึ่งจะต้องส่งถึงรัฐมนตรีกระทรวงแรงงาน ผู้บริโภค อุตสาหกรรม และการเกษตร ถ้าหากไม่ได้แถลงภายในกำหนดระยะเวลา จะไม่ได้รับการยกเว้นตามกฎหมายและผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัตินี้จะต้องคิดป้ายและฉลากตามกฎหมายแรงงาน¹

---

¹ Decree 96-1133 : Article 1

I. For the purpose of protecting workers, and pursuant to Article L. 231-7 of the Labour Code, the manufacture, processing, sale, import, placing on the domestic market and transfer under any title whatsoever of all varieties of asbestos fibres shall be prohibited, regardless of whether these substances have been incorporated into materials, products or devices.

II. For the purpose of protecting consumers, and pursuant to Article L. 221.3 of the Consumer Code, the manufacture, import, domestic marketing, exportation, possession for sale, offer, sale and transfer under any title whatsoever of all varieties of asbestos fibres or any product containing asbestos fibres shall be prohibited.

III. The bans instituted under Articles I and II shall not prevent fulfilment of the obligations arising from legislation on the elimination of wastes.

Article 2

I. On an exceptional and temporary basis, the bans instituted under Article 1 shall not apply to certain existing materials, products or devices containing chrysotile fibre when, to perform an equivalent function, no substitute for that fibre is available which:

- On the one hand, in the present state of scientific knowledge, poses a lesser occupational health risk than chrysotile fibre to workers handling those materials, products or devices;
- on the other, provides all technical guarantees of safety corresponding to the ultimate purpose of the use thereof.

II. The scope of application of paragraph I of this Article shall cover only the materials, products or devices falling within the categories shown in an exhaustive list decreed by

---

the Ministers for Labour, Consumption, the Environment, Industry, Agriculture and Transport. To ascertain the justification for maintaining these exceptions, the list shall be re-examined on an annual basis, after which the Senior Council for the Prevention of Occupational Hazards and the National Commission for Occupational Health and Safety in Agriculture shall be consulted.

Article 3

I. The manufacture, processing, importation and domestic marketing of any of the materials, products or devices falling into one of the categories mentioned on the list envisaged under Article 2 shall be subject to a statement, signed, as appropriate, by the head of the business establishment, the importer or the party responsible for domestic marketing, which should be addressed to the Minister for Labour. This statement shall be filed in January of each year or, as appropriate, three months before the start of a new activity or the alteration of an existing production activity, by means of a form decreed by the Ministers for Labour, Consumption, Industry and Agriculture.

The statement shall be accompanied by all the supporting documents in the possession of the declaring party making it possible, considering the state of scientific and technological progress, to determine that as of the date of signature of the statement, the activity covered by the statement meets the conditions set forth in Article 2.I.

II. Activities that have not been the subject of a full statement submitted within the set time-frame may not benefit from the exception granted under Article 2.

III. The Minister for Labour may at all times convey to the author of the statement such information as may seem to him to establish that the material, product or device in question, although falling into one of the categories on the list mentioned in Article 2, does not meet the conditions laid down in paragraph I of that same Article. After requesting comments from the declaring party, he may serve notice to said party to cease manufacture, processing, importation or domestic marketing and to observe the ban instituted under Article 1. He may make such notification public.

Article 4

The manufacture and processing of the materials, products and devices falling into the categories on the list mentioned in Article 2 of this Decree must conform with the rules laid down under Chapters I and II and Chapter III, Section 1 of the aforementioned Decree dated 7 February 1999.

2.3 ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในคดี

2.3.1 ข้อตกลงว่าด้วยการบังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)

มาตรฐานสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard) เป็นมาตรฐานที่กำหนดเพื่อคุ้มครองชีวิต หรือ สุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืชจากแมลง ศัตรูพืช โรค หรือพาหะของโรค สารพิษในอาหาร และอื่นๆ ข้อตกลงว่าด้วยการบังคับมาตรการ

Labelling and marking shall conform with the requirements of Article L. 231-6 of the Labour Code and the rules established by the aforementioned Decree dated 28 April 1998.

Article 5

Without prejudice to the application of the penalties envisaged under Article L. 263-2 of the Labour Code in the event of violation of the provisions of Article 1.I of this Decree, the act of manufacturing, importing, introducing into the domestic market, exporting, offering, selling, transferring under any title or possessing for sale all varieties of asbestos fibres or any product containing asbestos fibres, in contravention of the provisions of Article 1.II shall be punishable by the fine prescribed for fifth class offences.

Article 6

I. Articles 1, 2, 3 and Article 6.I of the above-mentioned Decree No. 88-466 of 28 April 1998 are hereby repealed.¹

II. In the first subparagraph of Article 4 of the same Decree, the words: 'bans envisaged in Article 2 above' shall be replaced by the word: 'bans'.

III. In Article 6.II of the same Decree, the words: 'other than those envisaged under Article 2' shall be replaced by the words: 'which are not subject to bans'.

Article 7

Until 31 December 2001 and on a transitional basis, the ban on possession for sale, offering for sale and transfer under any title shall not apply to the used vehicles nor to the agricultural or forestry machinery put into circulation before the effective date of this Decree, and covered by Article R.138 of the Traffic Law. [...]"

สุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) เองยังรับรองว่า ประเทศสมาชิกมีสิทธิโดยชอบธรรมตาม ข้อตกลง ว่าด้วยการบังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) ที่จะใช้มาตรการสุขอนามัย เพื่อคุ้มครองสุขอนามัยของคน พืช สัตว์ ไม้ และยังมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะกำหนดระดับ (level) ของมาตรฐานสุขอนามัยได้สูงเท่าที่ประเทศตนเองเห็นว่าเหมาะสม (appropriate) ในการที่จะ คุ้มครองสุขอนามัย คน พืช สัตว์ ไม้ด้วย²

วัตถุประสงค์สำคัญของข้อตกลง ว่าด้วยการบังคับมาตรการสุขอนามัยและ สุขอนามัยพืช (SPS) คือการวางกฎเกณฑ์ทางด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศอย่างละเอียด ชัดเจนอันเกี่ยวกับมาตรฐาน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือป้องกันการกีดกันทางการค้าโดยใช้มาตรการ ทางด้านสุขอนามัยพืชซึ่งอยู่ในรูปแบบของกฎหมายภายในของประเทศผู้นำเข้า³

ข้อตกลงว่าด้วยการบังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) นี้ จะสร้างหลักเกณฑ์ (Criteria) ให้กับประเทศสมาชิกในการพิจารณาถึงความชัดเจนและเที่ยงตรง ของมาตรการสุขอนามัย โดยเป็นมาตรการที่รัฐนำมาใช้เพื่อปกป้องสุขภาพของประชาชนใน ประเทศโดยสุจริต หรือจะเป็นมาตรการที่รัฐใช้ปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศของตน

ความชัดเจนและความโปร่งใสของข้อตกลง ว่าด้วยการบังคับมาตรการ สุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS) นี้ได้ช่วยให้แก้ปัญหาในเรื่องการใช้มาตรการเกี่ยวกับ สุขอนามัย และสุขอนามัยพืช ในรูปของกฎหมายภายในเพื่อกีดกันทางการค้าได้ระดับหนึ่ง แต่ ข้อตกลงSPS ก็ยังไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้เสียทั้งหมด เพราะประเทศผู้นำเข้าในปัจจุบัน ได้ ออกกฎระเบียบ และกฎหมายภายในที่แยบยลมากยิ่งขึ้น ต่อการวินิจฉัยว่าเป็นไปตามข้อตกลง SPS นี้หรือไม่ ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้วย่อมก่อให้เกิดมาตรการกีดกันทางการค้าได้เหมือนเช่นเดิม

2.3.2 หลักการห้ามจำกัดปริมาณ (Quantitative Restrictions)

ตามมาตรา XI นี้เป็นการห้ามประเทศสมาชิกจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือส่งออก ทั้งนี้ไม่ว่าจะโดยการกำหนดเป็นโควตา (quota) การห้าม (ban) การใช้ระบบออกใบอนุญาตนำเข้า ส่งออก (Licensing) หรือโดยมาตรการอื่น ๆ โดยการจำกัดจำนวนดังกล่าวมานั้นอาจเรียกได้ว่าเป็น อุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (non tariff barrier) หรือ NTB อย่างเช่น กรณีการกำหนดกฎเกณฑ์

² ศักดา ธนิตกุล และ พรพิมล ชินพัฒนาวนิช, “ความตกลง SPS กับการส่งออกสินค้า เกษตรแปรรูปของไทย,” บทบัญญัติ 56 ตอน 2 (2543) : 142.

³ ทัชชมัย ฤกษ์สุต, แอกต์และองค์การการค้าโลก WTO, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิทยุชน, 2542.

เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ซึ่งมีผลทำให้สินค้าที่จะเข้าสู่ประเทศนำเข้าต้องมีมาตรฐานการผลิตที่สูงขึ้นตามข้อกำหนด ทำให้สินค้าที่ไม่ถึงมาตรฐานที่กำหนดก็ไม่สามารถเข้าตลาดได้ หรือการห้ามนำเข้าสินค้าเพราะเหตุผลทางสิ่งแวดล้อมหรือสุขอนามัย โดยส่วนใหญ่มาตรการที่เป็น NTB มักจะเป็นมาตรการที่ขาดความโปร่งใส เมื่อเทียบกับระบบภานำเข้า หลักการนี้ได้มีปรากฏอยู่ตั้งแต่ในร่างกฎบัตรฮาวานา (Havana Charter) ซึ่งผู้ร่างกฎบัตรนี้มีวัตถุประสงค์ในการห้ามใช้ข้อจำกัดทางการค้าอย่างอื่นนอกจากภาษีศุลกากรและต้องการให้มีข้อตกลงเพื่อลดอัตราภาษีศุลกากรลง ซึ่งหากประเทศสมาชิกต่าง ๆ ยังคงสามารถใช้มาตรการอันเป็นข้อจำกัดทางการค้าได้อยู่ จุดประสงค์ที่จะต้องการให้เกิดการค้าเสรี โดยการลดอัตราภาษีศุลกากรลงก็จะไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้

การห้ามนำเข้า (Ban) เป็นมาตรการการกีดกันทางการค้าที่รุนแรงมาก เพราะเป็นการแทรกแซงการแข่งขันอย่างสิ้นเชิง ผู้บริโภคถูกจำกัดทางเลือกต่อสินค้าประเภทนั้น โดยไม่สามารถที่จะพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของสินค้านั้น และเท่ากับว่าผู้ผลิตสินค้านั้นไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเสรี⁴

หลักการห้ามจำกัดปริมาณที่กำหนดไว้ในมาตรา XI ของแกตต์มีสาระสำคัญคือการห้ามหรือจำกัดใด ๆ ต่อการนำเข้าสินค้า นอกจากภาษีศุลกากร ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ไม่ว่าการห้ามนั้นจะเป็นรูปโควตาหรือรูปใดก็ตาม แต่ในส่วนของมาตรา XI ยังมีกำหนดข้อยกเว้นของหลักการห้ามจำกัดปริมาณไว้ดังนี้

(เอ) การห้ามการส่งออกหรือข้อจำกัดที่ใช้บังคับชั่วคราวเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความขาดแคลนอย่างวิกฤตในเรื่องอาหาร หรือผลิตภัณฑ์อื่นซึ่งจำเป็นต่อสมาชิกคู่สัญญาที่ส่งออก

(บี) การห้ามการนำเข้าและส่งออกหรือข้อจำกัดที่จำเป็นต่อการใช้บังคับมาตรฐานหรือข้อบังคับในการจำแนกประเภท การแบ่งชนิด หรือการตลาดของโภคภัณฑ์ในการค้าระหว่างประเทศ⁵

⁴ ทักษิณัย ฤกษ์สุด. แกตต์และองค์การการค้าโลก. (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 57.

⁵ Article XI : 2 The provisions of paragraph 1 of this Article shall not extend to the following:

(a) Export prohibitions or restrictions temporarily applied to prevent or relieve critical shortages of foodstuffs or other products essential to the exporting contracting party;

(b) Import and export prohibitions or restrictions necessary to the application of standards or regulations for the classification, grading or marketing of commodities in international trade;

แต่ข้อยกเว้นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อจำกัดปริมาณหรือห้ามนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น โดยอ้างเหตุผลทางสิ่งแวดล้อมคือ กรณีตามที่บัญญัติอยู่ในมาตรา XI วรรค 2 (บี) ซึ่งได้วางเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการอ้างข้อยกเว้นในการจำกัดปริมาณหรือห้ามนำเข้าไว้สำคัญ คือ สมาชิกจะจำกัดปริมาณหรือห้ามนำเข้าได้เฉพาะเท่าที่จำเป็น หากมาตรการใดมีผลทำให้การค้าระหว่างประเทศถูกจำกัดในระดับที่เกินควร ก็จะถือว่ามาตรการนั้นขัดต่อ มาตรา XI อย่างชัดเจน ซึ่งการจำกัดหรือห้ามนำเข้าได้เพียงใดจะพิจารณาเป็นกรณีไป ดังเช่น คำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของแอกต์ ในคดี United States-Restriction Imports of Tuna 1991 และคดี United States-Restriction Imports of Tuna 1994 ซึ่งในคดีทั้งสองนั้นมาตรการห้ามนำเข้าปลาทูน่าและผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าจากประเทศที่มีการอนุรักษ์ปลาโลมาที่ไม่เทียบเท่ามาตรการของสหรัฐฯ และผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าจากประเทศที่ซื้อปลาทูน่าจากประเทศที่มีการอนุรักษ์ปลาโลมาที่ไม่เทียบเท่ามาตรการของสหรัฐฯ ถูกพิจารณาว่าเป็นมาตรการที่ขัดต่อมาตรา XI ของแอกต์

กล่าวได้ว่าการใช้มาตรา XI นั้น ก่อให้เกิดปัญหาแก่การใช้มาตรการทางการค้าเพื่อเหตุผลทางด้านสิ่งแวดล้อม

2.4 ข้อกฎหมายที่เป็นประเด็นในคดีโดยตรง

เมื่อมีการจัดตั้งองค์การการค้าโลกขึ้นมาแทนที่แอกต์ 1947 แล้วนั้น หลักการต่าง ๆ วัตถุประสงค์ หน้าที่ บทบาทต่าง ๆ ขององค์การการค้าโลกยังคงมีอยู่เช่นเดียวกับแอกต์ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ที่จะให้การค้าของโลกเป็นไปอย่างเสรี มีการแข่งขันที่เป็นธรรม หลักการพื้นฐานขององค์การการค้าโลก มีแนวคิดที่จะสนับสนุนการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศภายใต้ระบบการค้าพหุภาคีโดยพยายามขจัดอุปสรรคในทางการค้า รวมถึงการเข้าแทรกแซงของรัฐในรูปแบบต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงในเรื่องความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ โดยกำหนดผลประโยชน์ต่าง ๆ ทางการค้าให้แก่กันมากขึ้น⁶ หรือกล่าวได้ว่าเป็นการร่วมมือกันอย่างมีการตอบแทนในสิ่งที่ประ โยชน์กับประเทศสมาชิกทุกประเทศ เพื่อเป็นการขจัดปัญหาในเรื่องการเลือกปฏิบัติในการค้าระหว่างประเทศ ประเด็นเรื่องการปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ถือเป็นประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งซึ่งได้มีการถกเถียงกันมาอย่างยาวนาน นโยบายและมาตรการทางด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็ นมาตรการฝ่ายเดียวของรัฐ หรือมาตรการที่เป็นกฎหมายภายในเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศก็ดี ในหลาย ๆ กรณีเป็นมาตรการที่เกี่ยวกับการค้าที่ใช้บังคับกับสินค้าที่ผลิตขึ้นใน

⁶ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ : การควบคุมการค้าระหว่างประเทศโดยรัฐ, (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 5.

ประเทศหรือที่ได้นำเข้าในรัฐนั้น แม้ปัจจุบันประเทศสมาชิกต่าง ๆ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม แต่ก็อาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการค้าระหว่างประเทศได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องพิจารณากันต่อไปว่าเป็นการขัดต่อหลักพื้นฐานของแกตต์หรือไม่ และถ้าขัดกับหลักพื้นฐานของแกตต์แล้ว ยังได้รับยกเว้นตามมาตรา XX หรือไม่

หลักการที่เป็นพื้นฐานของบทบัญญัติต่าง ๆ ของแกตต์ เป็นหลักการที่กฎหมายระหว่าง ประเทศโดยทั่วไปใช้อย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากการใช้มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อการนำเข้า-ส่งออกซึ่งสินค้า หลักการพื้นฐานดังกล่าว จึงถูกนำมาบัญญัติใช้อย่างเห็นผลเป็นรูปธรรมมากกว่าที่ใช้อยู่ในกรอบของความตกลงระหว่างประเทศทางด้านสังคมและความมั่นคง ดังนั้น จึงมีการเน้นหลักการของความตกลงแกตต์อยู่เสมอในการศึกษาและการตีความบทบัญญัติความตกลงเมื่อมีปัญหาของการปฏิบัติตามพันธกรณี

2.4.1 หลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination)

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ คือ กรณีที่ประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกใดอีกประเทศหนึ่งอย่างไร จะต้องปฏิบัติเช่นนั้นต่อประเทศสมาชิกอื่นด้วย เพื่อให้ทุกประเทศสมาชิกได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน หลักการดังกล่าวได้ระบุไว้ในแกตต์ โดยแยกพิจารณาได้สองประเด็น คือ หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง เป็นหลักที่กำหนดการไม่เลือกปฏิบัติ ณ พรมแดนที่สินค้าถูกนำเข้ามาภายในประเทศสมาชิก และ หลักปฏิบัติอย่างชาติ เป็นหลักที่ทำให้มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสินค้านำเข้ากับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศผู้นำเข้า กล่าวคือเป็นการไม่เลือกปฏิบัติเมื่อสินค้านำเข้าผ่านพรมแดนเข้ามาแล้ว เท่ากับว่าสินค้านำเข้าได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ตั้งแต่เข้ามาจนถึงการบริโภคภายในประเทศ⁷

หลักการไม่เลือกปฏิบัติถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของข้อกำหนดและข้อยกเว้นของแกตต์ทั้งปวง โดยเชื่อกันว่าหากทุกประเทศใช้หลักการนี้จะก่อให้เกิดความยุติธรรมและยังนำมาซึ่งความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกด้วย⁸ ซึ่งเป็นหลักที่ส่งผลดี 2 ประการ คือ

- 1) ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

⁷ ทักษชัย ฤกษ์สุด, แกตต์และองค์การการค้าโลก. (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 22 -23.

⁸ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ : การควบคุมการค้าระหว่างประเทศโดยรัฐ. (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531),47.

2) สามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการค้าที่อาจเกิดขึ้นได้⁹

โดยที่เป็นหลักสำคัญที่เป็นหลักพื้นฐานของอีกหลาย ๆ หลักเกณฑ์ในแกตต์ กล่าวคือ หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most-Favored Nation : MFN) ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา I และหลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment) ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา III หลักทั้งสองหลักนี้อยู่บนพื้นฐานของหลักการไม่เลือกปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ในการนำมาใช้ยังคงมีความแตกต่างกัน

2.4.1.1 หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง หรือ MFN (Most-Favored Nation treatment)

หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่งนี้จะปรากฏอยู่ในมาตรา I ของแกตต์ในเรื่องกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญหลักหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีความเชื่อกันว่าหากประเทศปฏิบัติตามหลักการแล้วต่างก็จะได้รับผลประโยชน์ในระยะยาว เพราะจะก่อให้เกิดความยุติธรรมและเสมอภาคกันระหว่างประเทศสมาชิก โดยที่จะไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อสินค้าของประเทศตน โดยการอาศัยข้ออ้างในเรื่องแหล่งกำเนิดของสินค้านั้น ๆ ซึ่งระบุอยู่ในมาตรา I ว่า “ในส่วนที่เกี่ยวกับอากรศุลกากรและค่าภาระชนิดใด ๆ ที่เรียกเก็บหรือเกี่ยวข้องกับนำเข้า หรือส่งออก หรือเรียกเก็บจากการโอนเงินระหว่างประเทศที่ชำระสำหรับการนำเข้าหรือส่งออก และในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียกเก็บอากรและค่าภาระเช่นนั้น และในส่วนที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และพิธีการทั้งปวงเกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก และในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องทั้งปวงที่อ้างถึงในวรรค 2 และ 4 ของข้อ III ผลประโยชน์ การอนุเคราะห์ เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันใดที่สมาชิกคู่สัญญาใดให้แก่ผลิตภัณฑ์ใดซึ่งมีถิ่นกำเนิดในประเทศอื่นใดหรือมีจุดหมายปลายทางไปยังประเทศอื่นใดจะต้องให้โดยทันทีและปราศจากเงื่อนไขแก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในสมาชิกคู่สัญญาอื่นทั้งปวงหรือมีจุดหมายปลายทางไปยังอาณาเขตของสมาชิกคู่สัญญาอื่นทั้งปวง”¹⁰

⁹ John H.Jackson, William J.Davey and Alan O.Sykes, Legal Problems of International economic Relations cases. Materials and Text on The National and International Regulation of Transnational economic Relations (St.Paul.MINN : West Publishing co.,1986), 436.

¹⁰ Article I “With respect of customs duties and charges of any kind impose on or in connection with importation or exportation or imposed on the international transfer of payments for imports or exports, and with respect to the method of levying such duties and charges, and with respect to all rules and formalities in connection with importation and exportation, and with respect to all matters referred to in paragraphs 2 and 4 of Article III, any advantage favour privilege of immunity granted by any contraction party to any product originating in or destined

หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ซึ่งนี้จะใช้กับ

1. ภาษีศุลกากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก
2. วิธีการขึ้นอัตราภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ
3. กฎต่าง ๆ ข้อยกเว้นและกระบวนการอันสัมพันธ์ต่อการนำเข้าและการส่งออก
4. กฎ ข้อจำกัด กฎหมาย ค่าธรรมเนียม ภาษีภายในประเทศที่มีผลต่อการซื้อสินค้าภายในประเทศ หรือต่อการเสนอขาย การจัดซื้อ การขนส่ง การคลังสินค้า หรือการเก็บสินค้า การจัดจำหน่าย และการใช้ผลิตภัณฑ์¹¹

โดยมาตรา I ระบุว่าสิทธิประโยชน์ใด ๆ เกี่ยวกับ 1-4 นี้ ประเทศสมาชิกใดประเทศหนึ่งให้แก่สินค้าใดสินค้านี้ที่มาจากประเทศสมาชิกอื่น จะต้องตกแก่สินค้าที่เหมือนกันนั้นที่มาจากประเทศสมาชิกอื่นที่เหลืออยู่ด้วย โดยที่หลัก MFN นี้จะนำมาใช้ ณ จุดที่มีการนำเข้าของสินค้า ซึ่งจากการนำมาใช้นี้เองย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการนำมาใช้ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นจะเกิดขึ้นจากความไม่ชัดเจนของตัวบทมาตรา I การตีความด้วยคำที่บัญญัติเอาไว้เช่น จากการศึกษาที่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน (like product)” ใ่ว้อย่างชัดเจน แม้ภายหลังจะได้ก่อตั้งองค์การการค้าโลกแล้วก็ตาม ยังคงมีความพยายามที่จะแก้ปัญหานี้ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาในเรื่องผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน ยังคงเป็นประเด็นสำคัญเมื่อมีกรณีพิพาทเกิดขึ้น เนื่องจากมาตรา I ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลกปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าจากทุกประเทศอย่างเท่าเทียมกัน หากสินค้านั้นเป็นสินค้าชนิดเดียวกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือองค์การการค้าโลกเอง ไม่ได้กล่าวให้ความสำคัญแก่ความแตกต่างกันในเรื่องกระบวนการผลิต โดยที่ไม่ว่าประเทศสมาชิกใดจะมีมาตรฐานสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไร ประเทศสมาชิกที่นำเข้าจะต้องปฏิบัติต่อสินค้านั้นเท่าเทียมกันกับสินค้าชนิดเดียวกัน เพราะหลัก MFN ถูกนำมาใช้ ณ จุดที่มีการนำเข้าไม่ได้ดูความเหมือนกันของสินค้าในกระบวนการผลิต จึงสรุปได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตีความคำว่า “ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกัน” ควรจะพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป¹² โดยความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลกส่วนใหญ่มีแนวทางวิเคราะห์ว่าสินค้านำเข้ากับที่ผลิตในประเทศเหมือนกันหรือไม่ โดยมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะทางกายภาพ หรืออาจพิจารณาว่าเป็นสินค้าที่เป็น

---

for any other country shall be accorded immediately and unconditionally to the like product origination in or destined for the territories of all other contracting parties”

¹¹ Robert Housman and Durwood Zaelke, “Trade Environment and Sustainable Development”, 538.

¹² World Trade Organization, Analytical Index Guide to GATT Law and Practice Volume 1. 6 (Geneva : Bernan Press, 1995), 155.

ผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้แข่งขันได้โดยตรงหรือใช้ทดแทนกันได้หรือไม่ ซึ่งจะไม่วิเคราะห์ไปถึงกระบวนการผลิต กรรมวิธีการผลิต แต่ในบางครั้งกรณีที่มีความแตกต่างในกระบวนการผลิตนั้นมีผลทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นมีความแตกต่างออกไป ดังนั้น มาตรา 1 จึงถูกมองจากนักอนุรักษ์ถึงแวดลอมว่าไม่สนับสนุนประเทศที่ให้ความคุ้มครองหรือมีความห่วงใยในสิ่งแวดล้อม

2.4.1.2 หลักการปฏิบัติอย่างชาติ (National Treatment)

(2) บรรดาผลิตภัณฑ์ของสมาชิกคู่สัญญาใดซึ่งนำเข้ามาในอาณาเขตของสมาชิกคู่สัญญาอื่นจะไม่ถูกเรียกเก็บภาษีภายในหรือค่าภาระภายในไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ ไม่ว่าในทางตรงหรือทางอ้อมเกินกว่าที่ใช้บังคับอยู่แก่ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นสมาชิกคู่สัญญาไม่อาจเรียกเก็บภาษีภายในหรือค่าภาระภายในอื่น ๆ จากผลิตภัณฑ์นำเข้าหรือผลิตภัณฑ์ ภายในประเทศ ในลักษณะที่ขัดแย้งกับหลักการที่ระบุไว้ในวรรค 1

...

(4) บรรดาผลิตภัณฑ์ของสมาชิกคู่สัญญาใดซึ่งนำเข้ามาในอาณาเขตของสมาชิกคู่สัญญาอื่นจะ ได้รับการปฏิบัติซึ่งไม่ด้อยไปกว่าการปฏิบัติที่ได้ให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันซึ่งมีแหล่งกำเนิดภายในชาติในเรื่องทั้งปวงที่เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ และข้อกำหนด ซึ่งกระทบต่อการขายภายใน การเสนอขาย การซื้อ การขนส่ง การจำหน่าย หรือการใช้ บทบัญญัติของวรรคนี้จะไม่ห้ามการใช้บังคับค่าภาระในการขนส่งภายในที่แตกต่างกันซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน โดยเฉพาะของการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของวิธีการขนส่งและมีใช้บนพื้นฐานของสัญชาติของผลิตภัณฑ์¹³

¹³ Article III : 2. The products of the territory of any contracting party imported into the territory of any other contracting party shall not be subject, directly or indirectly, to internal taxes or other internal charges of any kind in excess of those applied, directly or indirectly, to like domestic products. Moreover, no contracting party shall otherwise apply internal taxes or other internal charges to imported or domestic products in a manner contrary to the principles set forth in paragraph 1.

4. The products of the territory of any contracting party imported into the territory of any other contracting party shall be accorded treatment no less favourable than that accorded to like products of national origin in respect of all laws, regulations and requirements affecting their internal sale, offering for sale, purchase, transportation, distribution or use. The provisions of this paragraph shall not prevent the application of differential internal transportation charges which are based exclusively on the economic operation of the means of transport and not on the nationality of the product.

ตามมาตรา III :4 กำหนดให้ประเทศสมาชิกใด ๆ จะต้องปฏิบัติต่อสินค้าที่นำเข้า ไม่ด้อยกว่าสินค้าที่คล้ายคลึงกันที่ผลิตในประเทศไม่ว่าจะเป็นการบังคับใช้กฎหมาย และข้อกำหนด กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กระทบต่อการขายภายใน การเสนอขาย การซื้อการขนส่ง การจัดจำหน่าย และการใช้

หลักการปฏิบัติอย่างชาติจะเป็นการปฏิบัติต่อผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสินค้านำเข้าจากประเทศอื่นกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ โดยที่หลักปฏิบัติอย่างชาตินี้เป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักห้ามเลือกปฏิบัติเหมือนกับหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง¹⁴

หลักการปฏิบัติอย่างชาติมักจะเป็นที่มาของข้อพิพาทหรือการร้องเรียนต่อองค์การการค้าโลกระหว่างประเทศสมาชิกเพราะมาตรา III กำหนดถึงข้อกำหนดภายในประเทศและมาตรการทางภาษีซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ โดยที่มาตรา III นี้กำหนดให้ใช้กับสินค้านำเข้าที่ ณ พรหมแดนที่นำเข้า แต่มิได้ใช้บังคับกับกรรมวิธีกระบวนการผลิต ซึ่งแกตต์จะพิจารณากระบวนการผลิตต่อเมื่อความแตกต่างในกระบวนการผลิตก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของสินค้านั้น ๆ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้มาตรา III ในแง่การคุ้มครองสิ่งแวดลอม คือ แกตต์มุ่งพิจารณาเฉพาะตัวสินค้านั้น โดยมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะทางกายภาพ (Physical Characteristics) และสภาพของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่แกตต์จะไม่ลงไปวิเคราะห์ถึงกรรมวิธีหรือกระบวนการผลิตดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนประกอบและวัตถุดิบว่ามีมาตรฐานเหมือนกันกับที่ใช้ในการผลิตสินค้าในประเทศหรือไม่ เว้นแต่สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้สินค้านั้นผิดแผกออกไปคือ มีผลกระทบต่อคุณลักษณะหรือการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติต่าง ๆ ในการใช้ผลิตภัณฑ์นั้น เช่น สินค้านำเข้าผลิตโดยกระบวนการอันแตกต่างจากการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันภายในประเทศ ทำให้สินค้านำเข้านั้นไม่ถูกสุขลักษณะ และจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคผู้นำเข้าจึงจะสามารถปฏิบัติแตกต่างจากสินค้าที่ผลิตภายในประเทศตนได้ ดังนั้นหากกระบวนการผลิตที่ไม่ทำให้มีผลเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์แล้ว ย่อมต้องปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามหลักการปฏิบัติอย่างชาติ¹⁵ มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นการใช้มาตรการภายในเพื่อกีดกันทางการค้าอันขัดต่อหลักการค้าเสรีของแกตต์

¹⁴ พิชชัย ฤกษ์สุด. แกตต์และองค์การการค้าโลก. (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 31.

¹⁵ พิรุณา ดิงศัทย์, “การค้าเสรีจะ “เขียว” ด้วยได้หรือไม่ : ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดลอมในกรอบของแกตต์”, วารสารนิติศาสตร์ ฉบับ 4, 743-744.

2.4.2 ข้อยกเว้นทั่วไปตามมาตรา XX

ในอดีตที่ผ่านมา ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร (General Agreement on Tariff and Trade หรือ GATT) มุ่งเน้นไปในประเด็นด้านการค้าเป็นสำคัญ มีแต่เพียงบางมาตราเท่านั้นที่อาจตีความได้ว่าสามารถนำมาใช้บังคับกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ โดยที่การใช้มาตรการการค้าเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางสิ่งแวดล้อมมิใช่แนวคิดใหม่ เพราะในอดีตนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีการดำเนินการในความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ต่างยอมรับมาตรการจำกัดการส่งออกและนำเข้าอาจแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นนอกดินแดนของตนได้ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1946 ได้มีการประชุมที่กรุงลอนดอน ก่อให้เกิด “London Draft” ขึ้น โดยตัวแทนหลายประเทศเสนอให้มีเงื่อนไขของข้อยกเว้นเพื่อป้องกันการกีดกันทางการค้าทางอ้อม โดยตัวแทนของอังกฤษเสนอให้แก้ไขว่ามาตรการการค้าที่จะบังคับใช้ได้จะต้องไม่เป็นมาตรการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจระหว่างประเทศที่อยู่ในสภาพเงื่อนไขเดียวกัน หรือไม่เป็นการจำกัดการค้าระหว่างประเทศแอบแฝง แต่เงื่อนไขดังกล่าวก็มาปรากฏในบทนำเมื่อการประชุมที่นิวยอร์ก ในปี ค.ศ. 1947 ซึ่งในปีนี้ได้เกิด “New York Draft” ส่วนข้อความตามมาตรา XX (บี) ของแกตต์เกิดมาจากข้อเสนอของสหรัฐฯ และอังกฤษในขั้นตอนการร่างมาตรา XX ระหว่างปี ค.ศ. 1946 และ 1948 โดยมาตรา XX (บี) มีความมุ่งหมายที่จะใช้ครอบคลุมเรื่องการจำกัดการค้าที่เกี่ยวกับสุขอนามัยเท่านั้น จากประวัติการร่างมาตรา XX แล้วจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของมาตรา XX คือต้องการรักษาความสมดุลระหว่างการค้าเสรีและอำนาจอธิปไตยของรัฐ เนื่องจากแกตต์เป็นข้อตกลงที่ต้องการให้โลกมีการค้าเสรี แต่ในขณะเดียวกันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยในการออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายของตนได้ ดังนั้นแกตต์ก็ไม่สามารถจำกัดอำนาจของรัฐในการออกกฎหมายระเบียบทางสิ่งแวดล้อมที่รัฐเห็นว่าดีสำหรับประเทศตนได้ ด้วยเหตุนี้เองแกตต์จึงต้องบัญญัติข้อยกเว้นมาตรา XX เนื่องจากเป็นเรื่องอำนาจอธิปไตยของรัฐที่จะอ้างนโยบายสาธารณะของประเทศตนได้ และทำให้มาตรา XX จะต้องกำหนดเงื่อนไขอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นหลักประกันสำหรับการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ

มาตรา XX ของแกตต์ นั้นมีพื้นฐานมาจากมาตรา 43 ของร่างกฎบัตรขององค์การการค้าระหว่างประเทศ โดยแทบจะไม่มีมีการแก้ไขข้อความแต่อย่างใด¹⁶ และเนื่องจากแกตต์ต้องกำหนดเงื่อนไขอย่างกว้าง ๆ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติมาตรา XX นี้มีการตีความได้หลายนัย เนื่องมาจากการบัญญัติถ้อยคำในลักษณะคลุมเครือ และตีความได้หลายนัย แต่ตามที่ปรากฏ

¹⁶ Steve Charnovitz, “Exploring the Environmental Exceptions in GATT Article XX”, 742.

ส่วนใหญ่ในการตัดสินของแอกต์ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นข้อยกเว้นมักจะถูกตีความอย่างแคบเสมอ ดังเช่นกรณีคดี สหรัฐฯ ห้ามนำเข้าปลาทูน่า 1991 ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของแอกต์ได้วินิจฉัยในประเด็นนี้ว่าการใช้มาตรการอนุรักษ์ปลาโลมาของสหรัฐฯ ใช้ได้เฉพาะภายในขอบเขตอำนาจรัฐของตนเท่านั้น โดยคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ระบุชัดเจนว่า “ประเทศสมาชิก ไม่อาจจำกัดการนำเข้าด้วยเหตุผลเพียงประการเดียวว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีถิ่นกำเนิดจากประเทศที่มีนโยบายสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากของตน ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ให้เหตุผลว่า หากแอกต์อนุญาตให้ตีความมาตรา XX อย่างกว้างจึงเท่ากับว่า สมาชิกสามารถเอานโยบายและมาตรฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดขึ้นเองฝ่ายเดียวไปบังคับใช้กับประเทศอื่นได้ ซึ่งผลที่ตามมาคือ การค้าระหว่างประเทศในผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะมีได้เฉพาะระหว่างประเทศสมาชิกที่มีนโยบาย ข้อยกเว้นภายในประเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกันเท่านั้น และแอกต์ในฐานะที่เป็นข้อตกลงพหุภาคีทางการค้าระหว่างประเทศก็จะไร้ความหมาย

2.4.2.1 มาตรา XX chapeau

ภายใต้กฎการค้าเสรีของแอกต์ 1994 ได้ปรากฏข้อยกเว้นที่ประเทศสมาชิกสามารถที่จะไม่ปฏิบัติตามหรือละเมิดพันธกรณีตามที่ประเทศตนต้องผูกพันได้ โดยข้อยกเว้นทั่วไปเกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมนี้จะปรากฏอยู่ในมาตรา XX ซึ่งจะเรียกว่าเป็นข้อยกเว้นทั่วไป (General Exceptions) ซึ่งบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับของข้อกำหนดที่ว่ามาตรการดังต่อไปนี้จะไม่ใช้ในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจหรืออย่างไม่มีเหตุผลระหว่างประเทศต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสภาพการณ์เดียวกันนี้ หรือก่อให้เกิดการกีดกันที่แอบแฝงต่อการค้าระหว่างประเทศ จะไม่มีข้อความใดในความตกลงนี้ที่ตีความห้ามมิให้สมาชิกคู่สัญญารับรองหรือบังคับใช้มาตรการที่...”¹⁷

โดยในคัมภีร์มาตรา XX Chapeau หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Introductory นี้จะปรากฏเงื่อนไขในการบังคับใช้อยู่ 2 ประการ คือ

1) จะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจหรือไม่มีเหตุอันควร (arbitrary or unjustifiable discrimination)

---

¹⁷ Article XX : Subject to the requirement that such measures are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination between countries where the same conditions prevail, or a disguised restriction on international trade, nothing in this Agreement shall be construed to prevent the adoption or enforcement by any contracting party of measures:

2) จะต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง (a disguised restriction on international trade)

เงื่อนไขทั้งสองประการนี้ได้อูกำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันการที่จะนำข้อยกเว้นตามมาตรา XX นี้มาใช้ในทางที่ผิด¹⁸ การบังคับใช้มาตรการทางการค้าเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอาจก่อให้เกิดปัญหาการค้าระหว่างประเทศได้เพราะอาจขัดต่อหลักการค้าเสรีของแกตต์ เนื่องจกมักทำให้การนำเข้าและการส่งออกยุ่งยากขึ้นหรือมีการเลือกปฏิบัติ หรือมีวัตถุประสงค์ที่จะกีดกันทางการค้าแอบแฝงอยู่ ซึ่งจะต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปว่ามาตรการเหล่านั้นขัดต่อหลักการพื้นฐานของแกตต์หรือไม่ ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรให้ทั้งการค้าและสิ่งแวดล้อมมีความสมดุลภายในกรอบองค์การการค้าโลก เพื่อให้จุดประสงค์ดังกล่าวบรรลุผลโดยไม่ให้มีการนำเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปเป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าหรือเพื่อไม่ให้มีการนำเรื่องการค้าไปบดบังความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เงื่อนไขในการใช้มาตรา XX นั้น นอกจากจะต้องเป็นกรณีตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ในข้อย่อยในมาตรา XX แล้ว ยังจะต้องเข้าเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ใน Chapeau ของมาตรา XX ด้วย ซึ่งมีเงื่อนไข 2 ประการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นการที่ประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งจะอ้างมาตรา XX (b) หรือ (g) ขึ้นสนับสนุนมาตรการฝ่ายเดียวทางการค้าเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของตน จะต้องเข้าเงื่อนไขตาม Chapeau และตาม (b) หรือ (g) แล้วแต่กรณี

1) ต้องเป็นการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันควรหรือตามอำเภอใจ (arbitrary or unjustifiable discrimination between countries where the same conditions prevail)

หลักการพื้นฐานของแกตต์คือ หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นหลักปฏิบัติปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง และ หลักการปฏิบัติอย่างชาติ ซึ่งในมาตรา XX chapeau นี้ก็ยังคงระบุไว้อย่างชัดเจนถึงหลักการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันควรหรือตามอำเภอใจ กล่าวคือ จะต้องไม่เป็นการใช้มาตรการจำกัดการค้าโดยเลือกปฏิบัติ (discriminate) ระหว่างประเทศสมาชิกซึ่งอยู่ในสภาพเดียวกัน ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อหลักการพื้นฐานของแกตต์นั่นเอง ดังเช่นคดี United States- Prohibition of Imports of Tuna and Tuna Products from Canada 1982 ซึ่งในคดีนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทให้เหตุผลตามข้ออ้างที่ว่า การที่สหรัฐฯ ได้บังคับใช้กฎหมายภายในในการจำกัดการนำเข้าปลาทูน่าจากประเทศแคนาดานั้น ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ เนื่องจากสหรัฐฯ ได้ใช้มาตรการนี้กับประเทศเปรู เอกวาดอร์ และเม็กซิโกเช่นเดียวกัน จึงเป็นการ

¹⁸ Steve Charnovitz, "Exploring the Environmental Exceptions in GATT Article XX",

พิจารณาได้ว่ามีการใช้มาตรการดังกล่าวต่อประเทศต่าง ๆ คืบ ซึ่งจากการตีความในคำตัดสินนี้แล้ว พอสรุปได้ว่าหากได้มีการนำมาใช้อย่างไม่เลือกปฏิบัติ ก็เป็นไปตามเจตนารมณ์มาตรา XX chapeau แล้ว

แต่ตามคำตัดสินคดี United State-Restrictions on Imports of Tuna 1991 ซึ่ง สหรัฐฯ ได้ออกมาตรการจำกัดทางการค้าตาม Marine Mammal Protection Act 1988 ซึ่งเป็นกฎหมายภายในของตนเพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และคุ้มครองปลาโลมาที่ถูกจับติดมาพร้อมกับปลาทูน่าโดยเรือประมงที่ใช้ฉนวนล้อม ซึ่งเนื้อหาของมาตรการดังกล่าวมีว่า ถ้าสหรัฐฯ ตรวจพบว่าปลาโลมาถูกฆ่าโดยบังเอิญเกินกว่าที่กำหนดเอาไว้จากการจับปลาทูน่าที่เป็นสินค้านำเข้าสหรัฐฯ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่บังคับใช้กับสินค้าจากประเทศอื่น และการกำหนดจะกำหนดขึ้นภายหลังจากที่ได้ค่าเฉลี่ยของจำนวนปลาโลมาที่ถูกฆ่าโดยบังเอิญโดยเรือประมงอเมริกันที่ใช้อุปกรณ์เดียวกัน และในช่วงเวลาเดียวกัน จะไม่ให้นำเข้าประเทศ คณะกรรมการพิจารณาข้อพิพาทตัดสินว่าเป็นการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ เพราะมาตรการดังกล่าวเป็นการกำหนดขึ้นภายหลังจากที่กำหนดมาตรฐานสำหรับสินค้าชนิดเดียวกับที่ผลิตในประเทศตนแล้ว

หรือกรณีคำตัดสินคดีกึ่งเต่าข้อพิพาทระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศไทย โดยที่ สหรัฐฯ ได้ออกกฎหมายคุ้มครองเต่าทะเลตาม มาตรา 609 และได้ออกกฎหมายลูก คือ guidelines ปี 1996 เพื่อกำหนดว่าโครงการหรือมาตรการในการคุ้มครองเต่าทะเลของประเทศต่าง ๆ มีลักษณะเป็นการบังคับว่าหากประเทศอื่นต้องการส่งออกกุ้งมายังสหรัฐฯ จะต้องมีการอนุรักษ์เต่าทะเลเทียบเท่ากับสหรัฐฯ ซึ่งมีเพียงมาตรการเดียวคือ การติดตั้งเครื่อง TEDs ในเรือประมงกุ้ง การใช้มาตรการห้ามนำเข้ากุ้งตาม guidelines ปี 1996 ของสหรัฐฯ เป็นการบังคับให้ประเทศอื่น ๆ ใช้เครื่องมือ TEDs เป็นมาตรการอนุรักษ์เช่นเดียวกับสหรัฐฯ การใช้ guidelines ปี 1996 ทำให้มาตรา 609 ไม่มีความยืดหยุ่น ซึ่งเมื่อพิจารณาเฉพาะมาตรา 609 แล้วจะเห็นได้ว่า guidelines ปี 1996 ซึ่งเป็นวิธีปฏิบัติของมาตรา 609 เท่านั้นที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติคืออย่างไม่มีเหตุผล ส่วนมาตรา 609 เองไม่มีลักษณะเช่นนั้น หากสหรัฐฯ แก่ใจ guidelines ปี 1996 ในลักษณะที่ไม่กำหนดให้ทุกประเทศต้องมีมาตรการในการอนุรักษ์เต่าเช่นเดียวกับสหรัฐฯ แล้ว guidelines ปี 1996 นี้ก็สอดคล้องกับมาตรา XX Chapeau ซึ่งเท่ากับว่า สามารถห้ามนำเข้าได้ ทั้งนี้เนื้อหาของคำตัดสินนี้ก็คือทุกประเทศต้องมีมาตรการในการอนุรักษ์เต่า เพียงแต่มาตรการนั้นไม่จำเป็นต้องเหมือนมาตรการของสหรัฐฯ อาจไม่ต้องคิด TEDs และอาจดำเนินมาตรการอื่น ๆ เพื่ออนุรักษ์เต่าที่ให้ผลเทียบเท่ากับมาตรการของสหรัฐฯ ซึ่งในทางปฏิบัติน่าจะเป็นผลดีกับทุกฝ่าย

2) ต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างแอบแฝง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วแกตต์มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ ให้เกิดเป็นการค้าเสรีขึ้น ดังนั้นมาตรการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปโดยโปร่งใส ไม่เป็นการกีดกันอย่างเลือกเฟื่องต่อการค้า ถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในมาตรา XX Chapeau “ต้องไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างเลือกเฟื่อง” นี้ ในตัวบทไม่ให้อำนาจหรือคำจำกัดความเอาไว้จึงต้องอาศัยตัวอย่างจากการตีความของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท โดยที่การตีความของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของแกตต์ที่ผ่านมา ได้ถูกวิจารณ์ว่า แกตต์เน้นไปที่คำว่าเลือกเฟื่องมากเกินไป โดยให้ความสำคัญในการประกาศให้สาธารณชนทราบมากกว่าจะวินิจฉัยว่ามีการกีดกันการค้าหรือไม่ และอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการกีดกันทางการค้าโดยเลือกเฟื่อง ดังนั้นหากมีการประกาศมาตรการทางการค้าให้สาธารณชนทราบได้ ถือว่ามาตรการดังกล่าวไม่เป็นการกีดกันทางการค้าอย่างเลือกเฟื่องแล้ว¹⁹

2.4.2.2 มาตรการเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และ พืช ตาม มาตรา XX (b)

มาตรการเพื่อปกป้องชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และ พืชนี้จะปรากฏอยู่ในมาตรา XX (b) ซึ่งระบุว่า “ภายใต้บังคับของข้อกำหนดที่ว่ามาตรการดังต่อไปนี้จะไม่ใช่ในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจหรืออย่างไม่มีเหตุผลระหว่างประเทศต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในสภาพการณ์เดียวกันนี้ หรือก่อให้เกิดการจำกัดที่เลือกเฟื่องต่อการค้าระหว่างประเทศ จะไม่มีข้อความใดในความตกลงนี้ที่ตีความห้ามมิให้สมาชิกผู้สัญญารับรองหรือบังคับใช้มาตรการที่...

(บี) จำเป็นเพื่อปกป้องชีวิต หรือสุขภาพมนุษย์ สัตว์ หรือ พืช”²⁰

โดยที่ผ่านมามีในอดีตนั้น แกตต์มุ่งเน้นไปในประเด็นด้านการค้าเป็นสำคัญ มีแต่เพียงมาตราบางมาตราเท่านั้น ที่อาจตีความได้ว่าสามารถนำมาใช้บังคับกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งที่สำคัญได้แก่ แกตต์ มาตรา XX (b) ซึ่งเป็นข้อยกเว้นจากหลักเกณฑ์ของแกตต์ โดยเฉพาะข้อยกเว้นจากหลักการห้ามเลือกปฏิบัติ ทั้งในระหว่างสินค้าภายในประเทศกับสินค้าจากต่างประเทศ และในระหว่างสินค้าจากต่างประเทศด้วยกัน มาตรา XX (b) เป็นมาตราที่อนุญาตให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก ดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องชีวิตหรือสุขภาพอนามัยของคน สัตว์ หรือ พืช แต่อย่างไรก็ดี การนำมาตรา XX (b) มาตีความเพื่อปกป้องชีวิต หรือ สุขอนามัยของคน สัตว์ หรือ พืช นั้นต้องมีข้อจำกัด และเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในหลายประการ กล่าวคือ การดำเนินมาตรการเพื่อปกป้องชีวิต หรือสุขภาพอนามัยของคน สัตว์ หรือ พืชนี้จะต้องกระทำไปเพราะความจำเป็นเท่านั้น (necessity test) ซึ่งจากหลักกฎหมายของแกตต์อันเป็นผลมาจากคำตัดสินของ

¹⁹ พิรุณา คิงส์กัทย์, “การค้าเสรีจะ “เขียว” ด้วยได้หรือไม่ : ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับมาตรการทางการค้าเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในกรอบของแกตต์”, 750.

²⁰ (b) necessary to protect human, animal or plant life or health.

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Panel) และองค์กรอุทธรณ์ (Appellate Body) ที่ผ่านมาซึ่งรวมเรียกว่า GATT Jurisprudence ระบุว่า จะต้องไม่มีมาตรการอื่นที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่ขัดหรือขัดน้อยที่สุดกับบทบัญญัติของแกตต์ โดยเฉพาะหลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง กับหลักการปฏิบัติอย่างชาติเหลืออยู่อีกแล้ว นอกเหนือไปจากมาตรการที่จำเป็นนั้น (the least inconsistent principle)

ตามประวัติการร่าง มาตรา XX (b) มีหลักฐานปรากฏว่า จุดประสงค์ของมาตรานี้ในขณะนั้นคือ เพื่อดำเนินมาตรการป้องกันโรคระบาด (Sanitary measures) ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขอนามัยของคน สัตว์ และ พืช ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในความหมายรวมเหมือนเช่นปัจจุบัน ดังนั้นการตีความมาตรานี้ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยรวมได้ จึงน่าจะมีลักษณะเป็นการตีความที่เบี่ยงเบนจากความมุ่งหมายของสนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศโดยขณะทำสนธิสัญญา และเป็นการตีความในลักษณะที่ว่าสนธิสัญญาย่อมต้องตีความไปตามมุ่งหมายของสนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศในขณะใช้บังคับสนธิสัญญา ด้วยเหตุดังกล่าว โดยผลจากการตีความอย่างกว้าง และการตีความโดยยึดความมุ่งหมายของสนธิสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศในขณะใช้บังคับเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงว่าการตีความเช่นนี้ จะสอดคล้องกับหลักการตีความสนธิสัญญาโดยทั่วไปหรือไม่ อาจสรุปได้ว่าแกตต์มาตรา XX (b) ครอบคลุมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป

หากตีความตามตัวอักษร และตีความโดยเคร่งครัด (อย่างแคบ) เนื่องจากแกตต์มาตรา XX (b) เป็นข้อยกเว้น อาจกล่าวได้ว่ามาตรานี้ไม่ครอบคลุมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามก็มีการตีความมาตรานี้อย่างกว้างว่า ประเทศภาคีสามารถอ้างมาตรานี้ เพื่อเป็นเหตุผลในการดำเนินมาตรการทางการค้า เช่นการห้ามนำเข้า หรือภาษีพิเศษ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชีวิตและสุขอนามัยของคน สัตว์ และ พืช

แม้ว่ามาตรา XX (b) จะสามารถตีความให้ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่การยกมาตรานี้ขึ้นมาเป็นเหตุผลในการดำเนินมาตรการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นมีข้อจำกัดหลายประการ ที่สำคัญประการหนึ่งคือ หลักเกณฑ์เรื่องความจำเป็น (necessity test) ของมาตรการ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรานี้ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่ามาตรการจะต้อง “necessary to protect human, animal or plant life or health.”²¹ เป็นกรณีพิพาทระหว่างไทยกับสหรัฐฯ โดยสหรัฐฯ ได้กล่าวอ้างว่า ประเทศไทยปิดกั้นการนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศเป็นการค้าผูกขาดซึ่งขัดกับมาตรา I และมาตรา III ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศภาคีแกตต์ที่จะต้องลดอุปสรรคต่าง ๆ ในการค้าบุหรี่ตามพันธกรณีที่ไทยมีอยู่ต่อแกตต์ ส่วนไทยได้โต้แย้งว่าบุหรี่ไม่ใช่สินค้าและบุหรี่เป็นภัยต่อสุขภาพ

²¹ Panel Report, GATT 37 BISD 200 (1989-1990).

อนามัยของประชาชน โดยประเทศไทยพยายามที่จะนำสืบถึงโทษของบุหรี่ เพื่อให้แกดด์และองค์การอนามัยโลก (WHO) ยอมรับว่าบุหรี่ไม่ใช่สินค้าที่จะนำมาเจรจาในแกดด์หรือเปิดตลาดการค้าเสรีกันได้ภายใต้ข้อตกลงแกดด์ นอกจากนี้ไทยยังกล่าวอ้างอีกว่าไทยสามารถอ้างข้อยกเว้นตามมาตรา XX (b) เพราะไทยมีความจำเป็นในการห้ามนำเข้าบุหรี่จากต่างประเทศเพื่อดำเนินการตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุขเพื่อลดการบริโภคบุหรี่ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตัดสินว่ามาตรการของไทยไม่ใช่มาตรการที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ เพราะไทยยังมีทางเลือกอื่นอันจำกัดต่อแกดด์น้อยกว่าเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ดังนั้นมาตรการของไทยจึงไม่เข้าเงื่อนไขความจำเป็นอันหลีกเลี่ยงมิได้ที่จะต้องกระทำการจำกัดต่อข้อตกลงแกดด์เพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของคนไทย

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีนี้ได้ตีความว่ามาตรการที่จำเป็น (necessary) ได้แก่ มาตรการที่ไม่ขัดกับแกดด์หรือขัดกับแกดด์น้อยที่สุด (the least GATT inconsistent theory) หากยังปรากฏว่ามีมาตรการอื่นที่ไม่ขัดกับแกดด์หรือขัดกับแกดด์น้อยกว่ามาตรการที่ประเทศสมาชิกเลือกใช้จะถือว่ามาตรการที่ประเทศสมาชิกใช้นั้นขัดกับมาตรา XX (b) เพราะไม่เป็นที่ “จำเป็น”

เรื่องความจำเป็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ไทยแพ้กรณีพิพาทเรื่องบุหรี่ ซึ่งในกรณีพิพาทนี้ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทได้ตัดสินว่า

“... import restrictions imposed by Thailand could be considered to be “necessary” in terms of Article XX (b) only if there were no alternative measure consistent with the General Agreement, or less inconsistent with it, which Thailand could reasonable be expected to employ to achieve its health policy objectives.”

“ A non-discriminatory regulation implemented on a national treatment basis in accordance with Article III:4 requiring complete disclosure of ingredients, coupled with a ban on unhealthy substances, would be an alternative consistent with the General Agreement.”²² ด้วยเหตุดังกล่าว ประเทศผู้ดำเนินมาตรการทางการค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงมักจะไม่นำข้ออ้างมาตรา XX (b) เป็นเหตุผลในการดำเนินมาตรการ และมักจะอ้างมาตรา XX (g) ซึ่งมีเงื่อนไขที่เบากว่าแทน และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้ไม่ชัดเจนเท่ากับมาตรา XX (b)

ประเทศผู้ดำเนินมาตรการทางการค้าเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มักจะโจมตี “necessity test” ที่กล่าวถึงข้างต้นว่าเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ไม่สมเหตุผล เพราะประเทศผู้ดำเนินมาตรการจะรู้ได้อย่างไรว่ามาตรการใดเป็นมาตรการที่ไม่ขัดหรือขัดน้อยที่สุดกับมาตรา XX

²²Ibid. para.77.

(b) หรือแม้แต่จะรู้ได้ เมื่อภายหลังจากที่ได้สำรวจมาตรการที่สามารถดำเนินได้เสียก่อน ซึ่งเสียเวลามาก และอาจไม่ทันการ

2.4.3 การระงับข้อพิพาทตามมาตรา XXIII

จากการที่องค์การการค้าโลก (WTO) ถือกำเนิดมาจากความตกลงระหว่างประเทศ คือ ความตกลงมาราเกชว่าด้วยการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (Marakesh Agreement Establishing the World Trade Organization : WTO) วัตถุประสงค์สำคัญขององค์การการค้าโลกคือ การให้มีการค้าเสรีเกิดขึ้นในโลก แต่การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การการค้าโลกได้ ย่อมต้องเกิดปัญหาในเรื่องการขัดผลประโยชน์กันระหว่างประเทศ ดังนั้นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งขององค์การการค้าโลก ก็คือ การระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศสมาชิกในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันสืบเนื่องมาจากสิทธิและหน้าที่ที่มีอยู่ตามข้อตกลงทั้งหลายภายในองค์การการค้าโลกซึ่งมีอยู่หลายฉบับ

ดังนั้นในเรื่องการระงับข้อพิพาทภายใต้องค์การการค้าโลกจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นประการหนึ่ง กระบวนการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก เป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทแบบพหุภาคีของประเทศสมาชิก ซึ่งคู่กรณีจะสามารถเพิ่มกระบวนการการระงับข้อพิพาทตามมาตรา XXIII และเป็นกฎเกณฑ์ที่มีบทบาทสำคัญในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการระงับข้อพิพาท

ซึ่งในมาตรา XXIII เรื่องการเสียหรือเสื่อมไป ได้ระบุว่า

“1. หากภาคีสถัญญาใดเห็นว่าประโยชน์ใด ๆ ซึ่งเกิดขึ้นแก่ตนเองโดยตรงหรือโดยทางอ้อมภายใต้ความตกลงนี้กำลังเสียหรือเสื่อมไป หรือเห็นว่าการบรรลุวัตถุประสงค์ของความตกลงนี้ถูกขัดขวาง โดยเป็นผลมาจาก

- (เอ) การที่ภาคีสถัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ความตกลงนี้ หรือ
- (บี) การใช้บังคับมาตรการใด ๆ โดยภาคีสถัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ว่ามาตรการนั้นจะขัดต่อบทบัญญัติของความตกลงนี้หรือไม่ หรือ
- (ซี) สถานการณ์อื่นใดที่มีอยู่

โดยความประสงค์ที่จะให้มีการแก้ไขปรับเปลี่ยนเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นที่พอใจ ภาคีสถัญญานั้นอาจทำข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังภาคีสถัญญาอีกฝ่ายหนึ่งหรือภาคีสถัญญาอื่น ๆ ซึ่งตนเห็นว่าเกี่ยวข้องด้วยก็ได้ ภาคีสถัญญาใด ๆ ที่ได้รับการติดต่อดังกล่าว นั้น จะต้องให้การพิจารณาด้วยความเห็นใจแก่ข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอที่ได้ยื่นแก่ตน

ซึ่งตามมาตรานี้จะเห็นได้ว่า กระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้องค์การการค้าโลก คู่พิพาทสามารถเริ่มกระบวนการระงับข้อพิพาทภายใต้มาตรา XXIII ได้ ซึ่งประเทศสมาชิกขององค์การ

การค้าโลก สามารถฟ้องประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งดำเนินมาตรการที่แม้จะไม่ขัดกับความตกลงภายใต้ องค์การการค้า แต่มาตรการนั้นเป็นผลทำให้ประเทศสมาชิกขององค์การการค้า โลกนั้น เสีย (nullified) หรือเสื่อม (impaired) ซึ่งประโยชน์ของคน

ตามมาตรา XXIII : 1(b) แล้วถ้าหากประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกใดได้ออกมาตรการใดใช้บังคับแล้วทำให้ประโยชน์ใด ๆ ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ความตกลงองค์การการค้าโลก กำลังเสีย (nullified) หรือเสื่อมไป (impaired) แล้ว คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งอาจทำข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร ไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อดำเนินการเจรจาให้มีการแก้ไขปรับเปลี่ยนให้เป็นที่น่าพอใจได้ กล่าวคือ ถ้าหากประโยชน์ของประเทศสมาชิกใดต้องถูกลบล้างหรือเสื่อมเสียไปเนื่องจากการออกมาตรการภายในของประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งมาตรการดังกล่าวไม่ขัดกับข้อบังคับขององค์การการค้าโลก อันมีผลทำให้มาตรการที่ออกมานั้นสามารถใช้บังคับได้ ไม่เป็นการออกมาตรการภายในอันละเมิดต่อพันธกรณีที่ประเทศนั้นมีอยู่ตามข้อตกลง องค์การการค้าโลก ประเทศสมาชิกผู้ต้องเสียหายในประโยชน์อันเกิดจากการมาตรการดังกล่าวสามารถดำเนินวิธีการตามมาตรา XXIII นี้เพื่อบรรเทาผลเสียที่เกิดขึ้นได้

2.4.4 ข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางด้านเทคนิค (Technical Barrier to Trade : TBT)

อุปสรรคทางด้านเทคนิคของการค้าระหว่างประเทศเกิดจากการกำหนดมาตรฐานทางด้านเทคนิคของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งขึ้นมา และมาตรฐานที่กำหนดขึ้นนี้แปรเป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ทั้งในแง่ของตัวมาตรฐานสินค้าเองที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติตาม การเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า การนำมาตรฐานสินค้ามาบังคับใช้เป็นการเฉพาะกับประเทศใดประเทศหนึ่ง ตลอดจนกระบวนการและขั้นตอนในการบังคับใช้ และตรวจสอบสินค้าว่ามีมาตรฐานตามที่ต้องการหรือไม่

กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับอุปสรรคทางด้านเทคนิค โดยหลักการแล้ว ข้อตกลงเกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคยินยอมให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรฐานสินค้าชนิดต่าง ๆ ของตนเองขึ้นมาได้ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น เพื่อควบคุมมาตรฐานสินค้าของตนเอง หรือเพื่อคุ้มครองสุขภาพและความปลอดภัยของชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืช สภาพแวดล้อม หรือแม้แต่เพื่อเหตุผลทางด้านความมั่นคงของประเทศสมาชิกเอง ทั้งในการกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคนั้นให้นำเอาข้อมูลทางด้านเทคนิค วิทยาศาสตร์ กระบวนการผลิต ตลอดจนการใช้ประโยชน์สินค้าในขั้นสุดท้ายมาประกอบการพิจารณาด้วย トラบเท่าที่สาเหตุแห่งการนำมาตรฐานสินค้าดังกล่าวมาใช้ยังคงมีอยู่ และトラบเท่าที่มาตรฐานทางด้านเทคนิคที่ถูกกำหนดขึ้นและกระบวนการตรวจสอบมาตรฐานสินค้านั้นเป็นไปใน

ลักษณะที่จะไม่สร้างอุปสรรคที่ไม่จำเป็นแก่การค้าระหว่างประเทศ ไม่มีการเลือกปฏิบัติในการใช้มาตรฐาน ในการตรวจสอบมาตรฐาน และในการจัดลำดับในการตรวจสอบมาตรฐานสินค้า

ในคำนิยามคำว่า “ข้อบังคับทางเทคนิค” หมายถึง เอกสารซึ่งอธิบายถึงลักษณะของสินค้าหรือขบวนการและวิธีการผลิตที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้น รวมถึงข้อกำหนดการบริหารที่ใช้ อยู่ ซึ่งเป็นกฎข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม โดยอาจจะรวมหรือระบุโดยเฉพาะถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำ สัญลักษณ์ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือการปิดฉลากที่ใช้กับสินค้า ขบวนการหรือวิธีการผลิตด้วย

ส่วนคำว่า “มาตรฐาน” หมายถึง เอกสารที่ได้รับความเห็นชอบ โดยองค์กรที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งระบุกฎข้อบังคับ แนวทาง หรือลักษณะของสินค้า หรือขบวนการและวิธีการผลิตที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้กันโดยทั่วไป ไม่ได้เป็นกฎข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตาม โดยอาจจะรวมหรือระบุ โดยเฉพาะถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำ สัญลักษณ์ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมาย หรือการปิดฉลากที่ใช้กับสินค้า ขบวนการหรือวิธีการผลิตด้วย

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางด้านเทคนิคที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกสามารถกำหนดมาตรฐานของตนขึ้นมาได้นั้นอาจแปรเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากทำให้ผู้ผลิตในต่างประเทศต้องพบกับปัญหาข้อยุ่งยากบางประการในการส่งสินค้าของตนเข้าไปขายในตลาดที่มีข้อกำหนดมาตรฐานนั้น ๆ

แม้ว่ามาตรฐานทางด้านเทคนิคของสินค้าอาจแปรเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศได้ เพราะเป็นการสร้างอำนาจผูกขาดให้แก่ผู้ที่สามารถผลิตสินค้าได้ตามมาตรฐานและการยินยอมให้มีประเทศต่าง ๆ กำหนดมาตรฐานทางเทคนิคที่แตกต่างกันได้อาจส่งเสริมให้ประเทศต่าง ๆ ใช้มาตรฐานทางเทคนิคเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ แต่แกตต์ยังคงยินยอมให้ประเทศสมาชิกกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าของตนเองขึ้นมาได้ โดยยึดถือหลักการที่ว่ามาตรฐานทางเทคนิคของสินค้าควรวางรากฐานอยู่บนการทำงานหรือผลงานของสินค้ามากกว่ารูปแบบ หรือรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ของสินค้า แม้การมีมาตรฐานที่เป็นสากลจะช่วยลดความเป็นอุปสรรคทางการค้าลงได้ แต่ก็เป็นไปได้ที่สินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งอาจมีหรือไม่มีมาตรฐานที่เป็นสากลอยู่แล้ว ในกรณีที่มีมาตรฐานสากลอยู่แล้วแกตต์สนับสนุนให้ประเทศสมาชิกอิงมาตรฐานของตนกับมาตรฐานสากลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในทางปฏิบัติ เนื่องจากสินค้ามีความหลากหลายจึงมีความเป็นไปได้ที่จะไม่มีมาตรฐานสากลสำหรับสินค้าบางชนิด ซึ่งในกรณีนี้ ถ้าประเทศสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งได้กำหนดหรือกำลังจะกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานทางเทคนิคขึ้นมา แกตต์สนับสนุนให้ประเทศสมาชิคนั้น ๆ ใช้ความพยายามเท่าที่จะทำได้เพื่อเข้าร่วมในการจัดตั้งหน่วยงานที่จะสามารถรับผิดชอบดูแลมาตรฐานดังกล่าวให้เป็นสากลขึ้นมา

2.4.4.1 การใช้มาตรการต่าง ๆ ต้องอยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัติ

ในการที่ประเทศสมาชิกจะออกข้อบังคับทางเทคนิค สินค้าที่มีการนำเข้าจากอาณาเขตของสมาชิกใด จะต้องได้รับการปฏิบัติ ด้วยความอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าสินค้าที่คล้ายคลึงกันที่ผลิตภายในประเทศ และสินค้านำเข้า หมายถึงรัฐต้องใช้กฎเกณฑ์อุปสรรคทางเทคนิคอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ²³

2.4.4.2 การใช้บังคับทางเทคนิคจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคโดยไม่จำเป็น

การออกใช้ข้อบังคับทางเทคนิคจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศอย่างไม่จำเป็น โดยจะต้องไม่เป็นการจำกัดการค้าเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมโดยพิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมนั้น โดยวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมเช่นว่านั้น ข้อบังคับทางเทคนิคอาจจะใช้ได้โดยเหตุผลที่ชอบด้วยกฎหมาย คือ เพื่อความมั่นคงของชาติ เพื่อป้องกันการหลอกลวง เพื่อคุ้มครองสุขภาพหรือความปลอดภัยของมนุษย์ ชีวิต หรือ สุขภาพของสัตว์หรือพืช และสิ่งแวดล้อม

โดยการประเมินความเสี่ยงจะไม่จำกัดเฉพาะข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการที่มีอยู่ เทคโนโลยีการแปรรูปที่เกี่ยวข้อง หรือความตั้งใจในการใช้ประโยชน์ของสินค้าขั้นสุดท้าย²¹

---

²³TBT : 2.1 Members shall ensure that in respect of technical regulations, products imported from the territory of any Member shall be accorded treatment no less favourable than that accorded to like products of national origin and to like products originating in any other country.

²¹ TBT : 2.2 Members shall ensure that technical regulations are not prepared, adopted or applied with a view to or with the effect of creating unnecessary obstacles to international trade. For this purpose, technical regulations shall not be more trade-restrictive than necessary to fulfil a legitimate objective, taking account of the risks non-fulfilment would create. Such legitimate objectives are, *inter alia*: national security requirements; the prevention of deceptive practices; protection of human health or safety, animal or plant life or health, or the environment. In assessing such risks, relevant elements of consideration are, *inter alia*: available scientific and technical information, related processing technology or intended end-uses of products.

ตามหลักเกณฑ์ของข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่นำมาใช้กับมาตรฐาน
สินค้าประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ต้องมั่นใจว่าจะไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าโดยไม่จำเป็น กฎระเบียบ
ที่นำมาใช้จะต้องอยู่บนหลักไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะใช้กับสินค้าจากแหล่งใด ทั้งที่เป็นสินค้าที่ผลิต
ภายในประเทศหรือสินค้านำเข้า